

6331 sayılı Kanun Bakımından İşçi ve İşverenlerin Yükümlülükleri

Prof. Dr. Murat ŞEN
Melikşah Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Kanun'un Amacı

Bu Kanunun amacı;

işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için

işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir. **(m. 1)**

İşçi ve İşveren Tanımları

- **Çalışan:** Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişiyi,
- **İşveren:** Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları ifade eder.

İşveren Yükümlülükleri

1. İşverenin Genel Yükümlülüğü
2. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yükümlülüğü
3. Risk Değerlendirmesi, Kontrol, Ölçüm ve Araştırma Yükümlülüğü
4. Acil Durum Planları, Yangınla Mücadele ve İlk Yardım Yükümlülüğü
5. Tahliye Yükümlülüğü
6. İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Kayıt ve Bildirimi Yükümlülüğü
7. Sağlık Gözetimi Yükümlülüğü
8. Çalışanların Bilgilendirilmesi Yükümlülüğü
9. Çalışanların Eğitilmesi Yükümlülüğü
10. Çalışanların Görüşlerinin Alınması ve Katılımlarının Sağlanması Yükümlülüğü
11. Çalışan Temsilcisi Görevlendirme Yükümlülüğü
12. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu Oluşturma Yükümlülüğü
13. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Koordinasyonu Yükümlülüğü

İşverenin Genel Yükümlülüğü (m.4)

- Kanununun 4. maddesinde işverenlerin genel yükümlülüklerine yer verilmiştir.
- ❖ İşverenler çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür.
- ❖ her türlü tedbirin alınması,
- ❖ organizasyonun yapılması,
- ❖ gerekli araç ve gereçlerin sağlanması,
- ❖ sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapmak,
- ❖ işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izlemek, denetlemek ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlamak,
- ❖ risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmak,
- ❖ çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne almak...

İşverenin Genel Yükümlülüğü-2

- Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinde işverenin işyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alması, sorumluluklarını ortadan kaldırmayacaktır.
- Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez.
- İşveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz.

İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yükümlülüğü (m. 6)

- İşveren, mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirmekle yükümlüdür

- Tam süreli işyeri hekimi görevlendirilen işyerlerinde, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunlu değildir.
- İlgili araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılar.
- iş birliği ve koordinasyonu sağlar.

Risk Değerlendirmesi, Kontrol, Ölçüm ve Araştırma Yükümlülüğü (m. 10)

- İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür.
- İşveren, yapılacak risk değerlendirmesi sonucu alınacak iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ile kullanılması gereken koruyucu donanım veya ekipmanı belirleyecektir.

Risk Değerlendirmesi (m.3/l-ö)

- İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları ifade eder.

Acil Durum Planları, Yangınla Mücadele ve İlk Yardım Yükümlülüğü (m. 11)

İşveren, çalışma ortamı, kullanılan maddeler, iş ekipmanı ile çevre şartlarını dikkate alarak meydana gelebilecek acil durumları önceden değerlendirerek, çalışanları ve çalışma çevresini etkilemesi mümkün ve muhtemel acil durumları belirlemek ve bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri almakla yükümlüdür.

Tahliye Yüklümlülüğü (m. 12)

İşveren, ciddi, yakın ve önlenemeyen bir tehlikenin meydana gelmesi durumunda, çalışanların işi bırakarak derhal çalışma yerlerinden ayrılıp güvenli bir yere gidebilmeleri için, önceden gerekli düzenlemeleri yapmak ve çalışanlara gerekli talimatları vermekle yükümlüdür.

İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Kayıt ve Bildirimi Yükümlülüğü (m. 14)

- bütün iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutmak,
- gerekli incelemeleri yaparak bunlar ile ilgili raporları düzenlemek,
- işyerinde meydana gelen ancak yaralanma veya ölüme neden olmayan, işyeri ya da iş ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olan olayları inceleyerek bunlar ile ilgili raporları düzenlemekle yükümlüdür.
- İşveren, belirli hallerde **Sosyal Güvenlik Kurumuna** bildirimde bulunmakla yükümlüdür.

Sağlık Gözetimi Yükümlülüğü (m. 15)

İşveren, çalışanların işyerinde maruz kalacakları sağlık ve güvenlik risklerini dikkate alarak sağlık gözetimine tabi tutulmalarını sağlamakla yükümlüdür.

Belirli hallerde çalışanların sağlık muayenelerinin yapılmasını sağlamak zorundadır.

Çalışanların Bilgilendirilmesi Yükümlülüğü (m. 16)

İşyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve sürdürülebilmesi amacıyla işveren, **çalışanları ve çalışan temsilcilerini** işyerinin özelliklerini de dikkate alarak bilgilendirmekle yükümlüdür.

Bilgilendirmeler, işyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik **riskleri**, koruyucu ve önleyici **tedbirler**, kendileri ile ilgili **yasal hak ve sorumluluklar**, **ilk yardım**, **olağan dışı durumlar**, **afetler** ve **yangınla mücadele** ve **tahliye** işleri konusunda görevlendirilen kişiler konularını kapsar.

Çalışanların Eğitilmesi Yükümlülüğü (m. 17)

- İşveren, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini almasını sağlamakla yükümlüdür.
- Çalışan temsilcileri özel olarak eğitilir.

Çalışanların Görüşlerinin Alınması ve Katılımlarının Sağlanması Yükümlülüğü (m. 18)

- İşveren, görüş alma ve katılımın sağlanması konusunda, çalışanlara veya iki ve daha fazla çalışan temsilcisinin bulunduğu işyerlerinde varsa işyeri yetkili sendika temsilcilerine yoksa çalışan temsilcilerine aşağıdaki imkânları sağlar (f.1)
 - ❑ İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda görüşlerinin alınması, teklif getirme hakkının tanınması ve bu konulardaki görüşmelerde yer alma ve katılımının sağlanması
 - ❑ Yeni teknolojilerin uygulanması, seçilecek iş ekipmanı, çalışma ortamı ve şartlarının çalışanların sağlık ve güvenliğine etkisi konularında görüşlerinin alınması.
- İşveren, destek elemanları ile çalışan temsilcilerinin belirli konularda önceden görüşlerinin alınmasını sağlar (f. 2)
- Çalışanların veya çalışan temsilcilerinin, işyerinde iş sağlığı ve güvenliği için alınan **önlemlerin yetersiz olduğu durumlarda** veya **teftiş sırasında**, yetkili makama başvurmalarından dolayı hakları kısıtlanamaz (f. 3)

Çalışan Temsilcisi Görevlendirme Yükümlülüğü (m. 20)

- İşveren, işyerinin değişik bölümlerindeki riskler ve çalışan sayılarını göz önünde bulundurarak dengeli dağılıma özen göstermek kaydıyla, çalışanlar arasında yapılacak **seçim** veya seçimle belirlenemediği durumda **atama** yoluyla, aşağıda belirtilen sayılarda çalışan temsilcisini görevlendirmekle yükümlüdür.
- 2 – 50 işçi = 1 temsilci
- 51 – 100 işçi = 2 temsilci
- 101– 500 işçi = 3 temsilci
- 501 – 1000 işçi = 4 temsilci
- 1001 – 2000 işçi= 5 temsilci
- 2001 – + işçi = 6 temsilci

Çalışan Temsilcileri

- Tehlike kaynağının yok edilmesi veya tehlikeden kaynaklanan riskin azaltılması için, **işverene öneride bulunma** ve işverenden **gerekli tedbirlerin alınmasını** isteme hakkına sahiptir.
- Görevlerini yürütmeleri nedeniyle, çalışan temsilcileri ve destek elemanlarının **hakları kısıtlanamaz** ve görevlerini yerine getirebilmeleri için işveren tarafından gerekli imkânlar sağlanır.
- İşyerinde **işyeri sendika temsilcileri** varsa, çalışan temsilcisi olarak da görev yapar.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu Oluşturma Yükümlülüğü (m. 22)

- 50 + çalışanın bulunduğu ve 6 aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde işveren, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere kurul oluşturur. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun kurul kararlarını uygular.

İş Sağlığı ve Güvenliğinin Koordinasyonu

Yükümlülüğü (m. 23)

- Aynı çalışma alanını birden fazla işverenin paylaşması durumunda işverenler,
- iş hijyeni ile iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanmasında iş birliği yapmak,
- yapılan işin yapısı göz önüne alınarak mesleki risklerin önlenmesi ve
- bu risklerden korunulması çalışmalarını koordinasyon içinde yapmak ve
- birbirlerini ve çalışan temsilcilerini bu riskler konusunda bilgilendirmekle yükümlüdür.

YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRI DAVRANIŞLARIN YAPTIRIMLARI (m. 26)

- 6331 sayılı Kanun'un 26. maddesinde işverene getirilmiş olan yükümlülüklere aykırı davranılması halinde her bir aykırılık için **idari para cezası** öngörülmüştür.

Çalışanların Yükümlülükleri (m. 19)

- Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, **kendilerinin** ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen **diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle** yükümlüdür (f.1).

- Çalışanların, işveren tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri şunlardır;
 - İşyerindeki makine, araç vb. diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak.

Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak.

Haber Verme

- İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden **ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde**, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber vermek.

İş Birliği Yapmak

- TeftiŖe yetkili makam tarafından iŖyerinde tespit edilen **noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi** konusunda, iŖveren ve alıŖan temsilcisi ile iŖ birliği yapmak.
- **Kendi görev alanında**, iŖ sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için iŖveren ve alıŖan temsilcisi ile iŖ birliği yapmak.

SABRINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

Prof. Dr. Murat ŞEN

Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku ABD

